

**Handläggare**  
Lars Ahlenius  
Eva Woll Tegbäck  
Telefon: 08-508 35 528

**Till**  
Arbetsmarknadsnämnden  
den 25 september 2013

**Ärende 7**

## **Yttrande över betänkandet Arbetshjälpmedel och försäkringsskydd för arbete på lika villkor (SOU 2012:92)**

### **Förvaltningens förslag till beslut**

1. Arbetsmarknadsnämnden hänvisar till förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande över remissen.
2. Arbetsmarknadsnämnden beslutar att paragrafen justeras omedelbart samt överlämnar yttrandet till Arbetsmarknadsdepartementet.

Charlotte Svensson  
Arbetsmarknadsdirektör

Karin Eriksson Bech  
Utvecklingschef

### **Sammanfattning**

Arbete på lika villkor var utgångspunkten i FunkA-utredningens översyn av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna för personer med funktionsnedsättning. Enligt direktivet skulle utredningen också analysera och föreslå hur regelverket för försäkringsskydd och andra anställningsförmåner bör utformas för personer i anställning med lönestöd. I uppdraget ingick att bedöma lämpligheten av en samordning av Arbetsförmedlingens och Försäkringskassans regelverk om stöd till arbetshjälpmedel, samt ta ställning till om en myndighet bör ha ett samlat ansvar. I utredningens uppdrag ingick därutöver även att undersöka hur arbetsgivare och organisationer kan främja utvecklingen av arbetsplatser med goda och stödjande arbetsmiljöfaktorer samt ge strategisk spridning åt goda exempel. I betänkandet ”Arbetshjälpmedel och försäkringsskydd för arbete på lika villkor” lämnas förslag i dessa delar.

Arbetsmarknadsförvaltningen tillstyrker utredningens förslag med följande synpunkter.

Ett likvärdigt försäkringsskydd vid anställning med lönestöd och enkla vägar för att få tillgång till bra arbetshjälpmedel är betydelsefulla delar för att fler ska få chansen att komma in på arbetsmarknaden.

Förslaget att staten och kammarkollegiet ska ha ansvaret för arbetsmarknadsförsäkringar och avsättningar till kompletterande ålderspension är positivt av två skäl. Dels så kan det innebära en större beredvillighet att ta emot arbetstagare som får lönestöd samtidigt som det innebär en ökad trygghet för den som får lönestöd.

Genom att samla ansvaret för arbetshjälpmedel till Arbetsförmedlingen kan osäkerheten för den enskilde om vilken myndighet som ansvarar för arbetshjälpmedel undanröjas och risken för långa ledtider minska. För att möjliggöra en smidig effektiv handläggning som innebär att arbetshjälpmedel kan tillhandahållas utan långa dröjsmål är det dock viktigt att Arbetsförmedlingen tilldelas erforderliga resurser.

Förvaltningen anser att det behövs ett mer aktivt arbete för att skapa arbetsmiljöer och ett arbetsklimat där människors olika erfarenheter, förutsättningar och möjligheter tas till vara.

## **Bakgrund**

Arbete på lika villkor var utgångspunkten i FunkA-utredningens översyn av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna för personer med funktionsnedsättning. I betänkandet Sänkta trösklar – högt i tak (SOU 2012:31) lämnade utredningen ett samlat förslag till hur insatserna bör utformas för att fler personer med funktionsnedsättning ska få och behålla ett arbete. Enligt direktivet skulle utredningen också analysera och föreslå hur regelverket för försäkringsskydd och andra anställningsförmåner bör utformas för personer i anställning med lönestöd. I uppdraget ingick att bedöma lämpligheten av en samordning av Arbetsförmedlingens och Försäkringskassans regelverk om stöd till arbetshjälpmedel, samt ta ställning till om en myndighet bör ha ett samlat ansvar. I utredningens uppdrag ingick därutöver även att undersöka hur arbetsgivare och organisationer kan främja utvecklingen av arbetsplatser med goda och stödjande arbetsmiljöfaktorer samt ge strategisk spridning åt goda exempel.

## Ärendet

Open Eyes har av Arbetsmarknadsdepartementet inbjudits att lämna synpunkter på rubricerade betänkande.

### **Arbetsplatsen har en central roll**

I utredningen sägs att arbetsplatsen har en central roll. Arbete på lika villkor handlar om att de enskilda arbetsplatserna är utformade och organiserade på ett sätt så att de är tillgängliga för alla. Arbetsgivaren har det yttersta ansvaret för en arbetsmiljö som främjar hälsa, trivsel och mångfald och har också ansvar för arbetsanpassning och rehabilitering för de anställda. Ett konsultativt stöd bör ges till arbetsgivare och som syftar till att underlätta för personer med funktionsnedsättning att få och behålla ett arbete. Arbetsförmedlingens specialister kan med kunskaper om rehabilitering ge arbetsgivaren lösningar på hur arbetsplatsen kan anpassas för att göra detta möjligt. Samlad kunskap saknas om hur denna relativt nya stödform fungerar och den bör därför följas upp och utvärderas.

Sociala hänsyn vid offentlig upphandling kan bidra till en inkluderande arbetsmarknad och skapa arbetstillfällen för grupper som har svårt att hävda sig i konkurrens med andra. Regelverket för offentlig upphandling ger öppningar för sådana krav. Enligt utredningen bör regeringen ta fram rutiner för hur uppgifter om upphandling med sociala hänsyn kontinuerligt kan tas in från de statliga myndigheterna.

Överenskommelser kan främja fler anställningar. Utredningen anser att det finns goda skäl för att ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att tillsammans med lämpliga större företag närmare undersöka hur gemensamma projekt kan underlätta för fler personer med funktionsnedsättning att finna och få ett arbete.

### **Ett likvärdig försäkringsskydd bör garanteras för anställda med funktionsnedsättning**

Inför en anvisning med lönestöd ska arbetsförmedlingen säkerställa att arbetsgivaren erbjuder försäkringsförmåner som i väsentliga delar är likvärdiga med de kollektivavtalade försäkringsförmånerna. Arbetsförmedlingen kräver kompletterande arbetsskade-, liv- och pensionsförsäkring. Övriga arbetsmarknadsförsäkringar går inte att teckna separat.

Hos arbetsgivare med kollektivavtal utgör inte arbetsmarknadsförsäkringarna något problem. Nära hälften av de som har ett arbete med lönebidrag, utvecklings- eller

trygghetsanställning finns dock hos småföretag bland vilka många saknar kollektivavtal. Enligt utredningen så är det ca 15 000 personer med någon form av lönebidrag som inte omfattas av kollektivavtal. I utredningen sägs att kraven på försäkringar ökar den administrativa bördan för små företag och att det är svårt för dem som inte har kollektivavtal att ordna med försäkringsskyddet.

Det är svårt att garantera att alla som anställs med lönestöd också har tillgång till försäkringsskydd. Om arbetsförmedlingen kontinuerligt ska kontrollera att försäkringsskydd finns så skulle den administrativa bördan öka betydligt för såväl småföretagare som arbetsförmedlare.

### **Arbets hjälpmedel för ökad delaktighet i arbetslivet**

Uppföljningar som gjorts av Statistiska centralbyrån har visat att arbets hjälpmedel behövs. Drygt var femte person med funktionsnedsättning hade behov av arbets hjälpmedel. Ansvaret för att ge stöd till arbets hjälpmedel har skiftat mellan Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan och i vissa fall varit delat beroende på målgrupp. Funktionshindersrörelsen menar att det har varit orationellt att två myndigheter har likartade uppdrag men riktade till olika målgrupper. Det behövs kompetens för att bedöma behov av arbets hjälpmedel. Försäkringskassan har enligt utredningen inte samma tillgång till specialistkompetens som arbetsförmedlingen, vilket innebär att den enskilde på egen hand måste leta upp den leverantör om kan erbjuda det arbets hjälpmedel som behövs. Vid komplicerade anpassningar, där opartisk bedömning behövs för att göra välgrundade val, kan nuvarande ordning kännas osäker för den enskilde. Utredningens slutsats är att myndigheter inte bör ha överlappande uppgifter och det är mer rimligt att en myndighet ansvarar för arbets hjälpmedel.

### **Utredningens förslag**

Förslagen bör beaktas i ljuset av de förslag som utredningen redan lämnat i betänkandet Sänkta trösklar.

### **Arbetsmarknadsförsäkringar**

- Förtydliga regelverket om försäkringsskydd vid arbete med lönestöd

I dagens regelverk anges att lön och övriga anställningsförmåner ska följa kollektivavtal eller vara i väsentliga delar likvärdiga med kollektivavtal i branschen.

Anställningsförmåner är ett brett begrepp, och utredningen anser därför att det är viktigt att tydliggöra vilka förmåner som avses. Utredningen föreslår att regleringen anger försäkringsförmåner i stället för den mer svårtolkade skrivningen om anställningsförmåner.

- Staten ska ansvara för försäkringsskyddet om arbetsgivaren saknar kollektivavtalsenliga försäkringar

Utredningen föreslår att Arbetsförmedlingen får ett direkt ansvar för de kompletterande försäkringarna för dem som anvisas till en anställning med lönestöd hos en arbetsgivare som saknar kollektivavtalsenliga försäkringsförmåner. Detta bör åtföljas av ett statligt kostnadsansvar för de avsedda försäkringsförmånerna.

- Arbetsskade- och livförsäkring på samma sätt som för deltagare i andra arbetsmarknadspolitiska program

En anställning med lönebidrag utgör ett arbetsmarknadspolitiskt program. Utredningen föreslår därför att personer som anvisas till en anställning hos en arbetsgivare som inte har kollektivavtalsenliga försäkringsförmåner ska omfattas av samma försäkringslösningar som deltagare i arbetsmarknadspolitiska program med aktivitetsstöd m.m. Det innebär att ersättning vid arbetsskada ska lämnas enligt förordning (1998:1785), och att dessa personer även ska omfattas av den grupplivförsäkring som regleras i förordningen (1988:244). Ersättningarna följer i båda fallen kollektivavtalen för statligt anställda.

- Kammarkollegiet ska göra avsättningar till kompletterande ålderspension för dem som saknar kollektivavtalade förmåner

För att garantera att samtliga personer som anvisas en anställning med lönestöd har en avtalsenlig ålderspensionsförsäkring föreslår utredningen att Arbetsförmedlingen lämnar ersättning till Kammarkollegiet för avsättningar till kompletterande ålderspension för anställda hos arbetsgivare utan kollektivavtalsenliga försäkringsförmåner.

- Arbetsförmedlingen bör stärka kontroll- och informationsrutinerna

Med utredningens förslag minskar Arbetsförmedlingens administrativa kontroll av försäkringsförmåner inför beslut om lönestöd. Samtidigt anser utredningen att Arbetsförmedlingen bör ge tydlig information om försäkringsskyddet till dem som anvisas en anställning för att individen ska kunna ta tillvara sina intressen. Myndigheten behöver också årsvis följa upp att arbetsgivare som vid anvisningstillfället tecknat hängavtal eller ett frivilligt kollektivavtalsenligt försäkringspaket fortfarande har giltiga försäkringsavtal.

### **Arbetshjälpmedel**

Arbetshjälpmedel är ett viktigt stöd för möjligheterna till arbete på lika villkor. Utgångspunkten för utredningens förslag är att den enskildes arbetsförmåga ska tas tillvara på bästa sätt. Även viljan att stanna kvar i arbetslivet bör bejakas. I det perspektivet är arbetshjälpmedel en viktig insats för att upprätthålla den enskildes arbetsförmåga. Ansökan om arbetshjälpmedel ska även kunna ske på ett enkelt och smidigt sätt hos en myndighet som har kompetens att bedöma och prova ut de arbetshjälpmedel som behövs för att den enskilde utan onödiga dröjsmål ska kunna utföra sitt arbete.

- Myndighetsansvaret för bidrag till arbetshjälpmedel förs över till Arbetsförmedlingen

Utredningen föreslår att Arbetsförmedlingen får helhetsansvaret för att bevilja stöd till arbetshjälpmedel. Arbetsförmedlingen bör se över sin organisation för att effektivare möta behoven av anpassningar och arbetshjälpmedel så att det kan ske utan dröjsmål. Arbetsförmedlingen har också ett ansvar för att informera gymnasieskolornas elever om vilken service och stöd myndigheten kan erbjuda. Vägledning och information om arbetshjälpmedel är viktigt för att övergången mellan skola och arbetsliv ska fungera. På detta område anser utredningen att det finns en tydlig förbättringspotential.

- Ett samlat ansvar – en förordning

Utredningen föreslår att bestämmelserna om arbetshjälpmedel samlas i en särskild förordning. Med en särskild förordning understryks att arbetshjälpmedel är en insats som bör prövas innan andra insatser övervägs.

Dessutom underlättas informationen till arbetsgivare, anställda och arbetssökande när alla bestämmelser finns samlade på ett ställe.

- Stödets storlek till arbetshjälpmedel ska behållas

Enligt Arbetsförmedlingens nuvarande bestämmelser är det möjligt att få stöd till arbetshjälpmedel med högst 100 000 kronor per år vardera för den anställde och arbetsgivaren. Vid synnerliga skäl bör därför beloppsgränsen kunna överskridas.

- Arbetsgivaransvaret tydliggörs

Arbetsgivaren har ansvaret för att arbetsmiljön är lämpligt utformad. Utredningen anser att arbetsgivarens ansvar för att uppfylla kraven på god arbetsmiljö ska tydliggöras i förordningen om arbetshjälpmedel. Däremot anser inte utredningen att ett generellt krav bör ställas om ett delat kostnadsansvar. Det kan finnas situationer där detta skulle lägga en oproportionerligt stor börda på arbetsgivaren. Hur långt arbetsgivarens ansvar sträcker sig bör därför avgöras i varje enskilt fall.

- En strategi för utveckling och ökad kunskap om arbetshjälpmedel

Förslaget innebär att Arbetsförmedlingen ges i uppdrag att ta fram en strategi för utveckling av insatsen arbetshjälpmedel. Strategin bör ge svar på hur en bredare målgrupp som omfattar såväl anställda som arbetssökande på bästa sätt kan få det stöd de behöver. Unga personer med funktionsnedsättning bör särskilt beaktas i utvecklingsarbetet.

### **Konsekvenser**

Utredningens förslag om ett statligt ansvar för försäkringsskyddet för anställda hos arbetsgivare som inte har kollektivavtalsenliga försäkringsförmåner kan innebära att ytterligare cirka 5 000 arbetstillfällen möjliggörs.

Förslaget om en samordning av stödet för arbetshjälpmedel kommer att förenkla för såväl individ som arbetsgivare.



Ett statligt ansvar för försäkringsskyddet för anställda med lönestöd hos arbetsgivare som inte har försäkringar som i väsentliga delar är likvärdiga med kollektivavtal medför en mindre utgiftsökning för staten.

Samordning av stödet för arbetshjälpmedel bedöms inte medföra ökade utgifter för staten

## **Ärendets beredning**

Ärendet har beretts av utrednings- och utvecklingsstaben.

## **Förvaltningens synpunkter och förslag**

Arbetsmarknadsförvaltningen tillstyrker utredningens förslag med följande synpunkter.

Ett likvärdigt försäkringsskydd vid anställning med lönestöd och enkla vägar för att få tillgång till bra arbetshjälpmedel är betydelsefulla delar för att fler ska få chansen att komma in på arbetsmarknaden.

Genom att samla ansvaret för arbetshjälpmedel till Arbetsförmedlingen kan osäkerheten om vem som ansvarar för arbetshjälpmedel undanröjas och långa ledtider minska. Problemet som personer med funktionsnedsättning ibland möter är långa ledtider. Detta kan ha sin förklaring både i delat ansvar mellan myndigheter och i arbetssätt. Exempelvis träffar den enskilde först en sjukgymnast eller arbetsterapeut för bedömning av hjälpbehov för att sedan ta kontakt med aktuell handläggare som ska fatta beslut som sedan ska skrivas på av den hjälpmedelsbehövande. Enligt förvaltningens erfarenheter medför dagens arbetssätt att det inte bara tar lång tid att få mera avancerade arbetshjälpmedel utan även enklare arbetshjälpmedel.

Det är viktigt att Arbetsförmedlingen som nu föreslås få samlat ansvar för arbetshjälpmedel tilldelas resurser som möjliggör en snabb och effektiv hantering. Det finns en problematik med att utprovning av arbetshjälpmedel många gånger sker när man väl fått ett arbete, vilket i kombination med långa ledtider orsakar svårigheter att ta kortare anställningar. Förslagsvis kan utbildningsinsatser om arbetshjälpmedel som riktas till arbetsförmedlare och lättillgänglig information om existerande arbetshjälpmedel korta väntetiden. En möjlighet är också att låta arbetsförmedlare bevilja arbetshjälpmedel i viss utsträckning med



ett konsultativt stöd från eller i samverkan med specialister vid behov.

Det finns idag människor som av olika skäl inte längre förmår att prestera på 100 % till följd av funktionsnedsättningar eller av andra skäl. I vissa fall kan prestationsnedsättningar kompenseras med arbetshjälpmedel, vilket också enligt förvaltningen skett i ökande omfattning och möjliggjort att fler har kunnat öka sin prestationsförmåga. Människor med funktionsnedsättningar och reducerad arbetsförmåga tenderar dock i viss utsträckning att betraktas som avvikande med åtföljande svårigheter att få ett arbete, även då de har resurser och kompetens. Förvaltningen anser därför att det behövs ett mer aktivt pådrivande arbete för att skapa arbetsmiljöer och arbetsklimat där människors olika erfarenheter, förutsättningar och möjligheter tas till vara och ses som något positivt. Förvaltningen föreslår därför att arbetsmarknadsdepartementet överväger om ett sådant uppdrag kan läggas på arbetsförmedlingen eller någon annan myndighet. Arbetsmarknadsnämnden i Stockholm har för sin del beslutat om aktivt uppsökande arbete hos stadens arbetsgivare för att öka antalet arbetsplatser som öppnas för personer med funktionsnedsättning.

Förslaget att staten och kammarkollegiet ska ha ansvaret för arbetsmarknadsförsäkringar och avsättningar till kompletterande ålderspension är positivt av två skäl. Dels så kan det innebära en större beredvillighet att ta emot arbetstagare som får lönestöd samtidigt som det innebär en ökad trygghet för den som får lönestöd.

När det gäller förslaget att sociala hänsyn kontinuerligt kan tas in vid upphandling från de statliga myndigheterna är detta också ett förslag som förvaltningen i många fall bedömer också kan appliceras på upphandlingar i kommunal verksamhet.

## **Bilaga**

1. Sammanfattning av betänkande Arbetshjälpmedel och försäkringsskydd på lika villkor (SOU 2012:92)